

Generał Władysław Anders urodził się 11 sierpnia 1892 roku w Błoniu koło Kutna. W Warszawie ukończył szkołę realną, a w 1911 roku rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki w Rydze.

Przed wybuchem pierwszej wojny światowej został powołany do służby w kawalerii rosyjskiej. W wojsku ukończył szkołę podchorążych rezerwy i otrzymał stopień oficerski.

W czasie wojny wyróżnił się niezwykłą odwagą i umiejętnościami dowódczymi, za co został odznaczony Krzyżem Świętego Jerzego. Podczas walk był trzykrotnie ranny. W 1917 roku Władysław Anders dostał się do powstającego na terenie Rosji Korpusu Polskiego dowodzonego przez generała Józefa Dowbora – Muśnickiego i wziął udział w formowaniu Krechowieckiego Pułku Ułanów, w którym zastał dowódcą szwadronu, a następnie szefem sztabu.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w kwietniu 1919 roku objął dowództwo 15 Pułku Ułanów Poznańskich, z którym wyruszył na front polsko – bolszewicki. Tu znowu wyróżnił się osobistą odwagą, śmiałościami, dobrze zorganizowanymi działaniami bojowymi i troską o los podlegających mu żołnierzy. Za swe zasługi został odznaczony przez marszałka Józefa Piłsudskiego srebrnym krzyżem Virtuti Militari.

W 1921 roku podpułkownik Anders został wysłany do Paryża, gdzie ukończył francuską Wyższą Szkołę Wojenną. Po powrocie do kraju objął stanowisko szefa sztabu generała Rozwadowskiego.

W czasie przewrotu majowego w 1926 roku nasz Patron pozostał wierny prezydentowi i rządowi, objął dowództwo nad żołnierzami broniącymi Belwederu, a następnie przeprowadził prezydenta Stanisława Wojciechowskiego i towarzyszących mu dygnitarzy do Wilanowa. Mimo takiej postawy politycznej, marszałek Piłsudski, doceniając jego zdolności wojskowe, mianował go wkrótce dowódcą Wołyńskiej Brygady Kawalerii.

Generał Anders był niemal urodzonym kawalerzystą, od najmłodszych lat jeździł konno. Przyczynił się do wychowania wielu doskonałych kawalerzystów polskich. Nasza ekipa

olimpijska, którą kierował w czasie międzynarodowych zawodów konnych w Nicei, odniosła wielki sukces, zdobywając dla Polski aż cztery pierwsze nagrody, w tym także słynny Puchar Narodów.

W styczniu 1934 roku Władysław Anders otrzymał szlify generalskie, a trzy lata później został dowódcą Nowogródzkiej Brygady Kawalerii, z którą w 1939 roku wyruszył na wojnę.

W czasie kampanii wrześniowej otrzymał zadanie osłaniania okolic Płocka, a następnie uderzenia na Mińsk Mazowiecki zajęty już przez Niemców.

Pod jego dowództwem znalazły się Wołyńska i Nowogródzka Brygada Kawalerii oraz 10 Dywizja Piechoty. Po wkroczeniu do Polski Armii Czerwonej żołnierze otrzymali od Naczelnego Wodza rozkaz wycofania się w kierunku Rumunii i Węgier. Również generał Anders skierował się ku granicy rumuńskiej i dotarł w okolice Lwowa. Tam jego oddział został otoczony przez Rosjan i wzięty do niewoli. W czasie walk wrześniowych nasz Patron był kilkakrotnie ranny, jednak nie opuścił swoich żołnierzy i dowodził nimi do końca. Po schwytaniu generała Rosjanie skierowali go do szpitala, a następnie osadzili w więzieniu we Lwowie, a później w oślawionej moskiewskiej Łubiance. Przez 22 miesiące pobytu w rosyjskich więzieniach Władysław Anders był traktowany w nieludzki i okrutny sposób i tylko jego twarda natura pozwoliła mu przetrwać te trudne chwile.

Sytuacja generała zmieniła się zupełnie po podpisaniu przez premiera rządu emigracyjnego Władysława Sikorskiego układu z ambasadorem ZSRR w Londynie Iwanem Majskim, a następnie umowy wojskowej dotyczącej utworzenia na terenie Związku Radzieckiego armii polskiej. Na jej dowódcę mianowano właśnie Władysława Andersa, który został wypuszczony z więzienia i rozpoczął formowanie wojska polskiego. Na miejsce jego koncentracji wybrano rejon Kujbyszewa na Powołżu.

Do Buzułuku, Tatiszczewa i Tockoje zaczęli przybywać wypuszczeni z więzień i łagrów pierwsi ochotnicy. Byli wynędzniali, obdarci, głodni i schorowani. Generał Anders otoczył ich opieką i rozpoczął pracę nad ich wykształceniem. Ze względu na ostrą zimę i mróz dochodzący do  $-50^{\circ}\text{C}$  żołnierze polscy w lutym 1942 roku zostali przesunięci w cieplejsze rejony.

Nasz Patron rozbudowując swoją armię, kładł ogromny nacisk na wyszkolenie i wzmocnienie

kondycji fizycznej żołnierzy. Hołdował bowiem zasadzie, że im więcej potu na zajęciach, tym mniej krwi na froncie.

W marcu 1942 roku stan liczebny armii wynosił około 75 tysięcy żołnierzy. Józef Stalin chciał kierować na front każdą gotową dywizję, generał Anders był temu przeciwny. Uważał bowiem, że źle uzbrojony i niedożywiony żołnierz nie będzie w stanie przetrwać na froncie nawet miesiąca. W takiej sytuacji Stalin zdecydował się na ograniczenie racji żywnościowych dla wojska do 44 tysięcy porcji. W związku z tym generał Władysław Anders zaproponował Stalinowi wyprowadzenie nadwyżki wojska do Iranu. Stalin wyraził na to zgodę.

Od 24 marca do 4 kwietnia 1942 roku ponad 33 tysiące żołnierzy i ponad 10 tysięcy cywilów, którzy u boku armii szukali ratunku i pomocy z Krasnowodzka przez Morze Kaspijskie zostało ewakuowanych od irańskiego Pahlavi.

W sierpniu 1942 roku w wyniku zaostrzających się sprzeczności w stosunkach polsko – radzieckich i nacisków rządu brytyjskiego nastąpiło całkowite wyprowadzenie armii generała Andersa ze Związku Radzieckiego. Obok 44 tysięcy żołnierzy, teren ZSRR opuściło około 25 tysięcy cywilów.

Z Iranu żołnierze przeszli do Iraku, gdzie połączyli się z wycofaną spod Tobruku Brygadą Strzelców Karpackich. W ten sposób powstała Armia Polska na Wschodzie, z której wyodrębniono 2 Korpus Polski, który przez Palestynę dotarł do Egiptu. Tu 7 grudnia 1943 roku zapadła decyzja o skierowaniu żołnierzy polskich na front włoski.

2 Korpus Polski wszedł w skład 8 Armii Brytyjskiej dowodzonej przez generała Olivera Leese. Pierwsze walki w dniach od 31 stycznia do 15 kwietnia 1944 roku żołnierze polscy stoczyli nad rzeką Sangro.

Ich kolejnym zadaniem było zdobycie klasztoru na Monte Cassino. Od stycznia 1944 roku próbowały tego dokonać oddziały amerykańskie, brytyjskie, francuskie, nowozelandzkie i hinduskie. Ich natarcia kończyły się jednak niepowodzeniami.

24 marca 1944 roku generał Leese zaproponował Władysławowi Andersowi, aby to właśnie 2 Korpus Polski zdobywając klasztor na Monte Cassino przełamał Linie Gustawa i otworzył aliantom drogę do Rzymu.

Generał Anders po krótkim zastanowieniu zgodził się.

Rozpoczęły się przygotowania do bitwy.

Pierwsze natarcie Polaków na Monte Cassino, poprzedzone kanonadą artyleryjską, miało miejsce o godzinie 1.00, 12 maja 1944 roku. W jego wyniku żołnierze 2 Korpusu zdobyli bastion wzgórza 593, podeszli pod „Gardziel” w kierunku Massa Albanetta i wdarli się na grzbiet zwany „Widmo”. Z powodu silnych ostrzeliwań artyleryjskich i przeciwuderzenia ze strony wojsk niemieckich generał Anders zdecydował wieczorem 12 maja wycofać swe oddziały na pozycje wyjściowe.

Termin następnego natarcia wyznaczono na 7.00 rano 17 maja. Zasadniczy plan ataku pozostał bez zmian. W tym dniu żołnierze polscy zdobyli grzbiet „Widmo”, wzgórze San Angelo, wzgórze 593 i „Gardziel”. Następnego dnia rano ponownie wyruszyli do walki zdobywając klasztor. O 10.20 patrol 12 Pułku Ułanów umieścił biało – czerwony sztandar na gruzach Monte Cassino.

W następnych dniach żołnierze 2 Korpusu zdobyli wzgórze 575, Pizzo Corno, szczyt Monte Cairo i miejscowość Piedimonte.

Po bitwie o Monte Cassino i Piedimonte 25 maja 1944 roku, generał Aleksander w imieniu króla brytyjskiego Jerzego VI, udekorował generała Andersa Orderem Łaźni. Zaś do żołnierzy polskich, doceniając ich trud i poświęcenie zwrócił się ze słowami: „Żołnierze 2 Korpusu Polskiego! Jeśli mi dano wybierać między żołnierzami, których bym chciał mieć pod swoim dowództwem, wybrałbym Was, Polaków. Oddaję Wam cześć.”

Po krótkim odpoczynku żołnierze polscy ponownie przystąpili do walki i zostali przerzuceni na front adriatycki. Tu w czerwcu 1944 roku brali udział w bitwie loretańskiej, a 18 lipca zdobyli Ankonę. Następnie walczyli o przełamanie Linii Gotów, prowadzili walki w Apeninach

Emiliańskich i nad rzeką Senio. Swoją zwycięską marsz przez Półwysep Apeniński zakończyli 21 kwietnia 1945 roku wyzwalać Bolonię.

2 Korpus Polski walczył na froncie włoskim 367 dni i wyeliminował z walki około 50 tysięcy żołnierzy wroga. Na swoim bojowym szlaku liczącym ponad 400 km pozostawił 2197 zabitych, 8376 rannych i 264 zaginionych żołnierzy.

W czasie kampanii włoskiej od 26 lutego do 21 czerwca 1945 roku generał Anders pełnił obowiązki Naczelnego Wodza.

Po zakończeniu II wojny światowej w maju 1946 roku 2 Korpus został przesunięty z Włoch do Wielkiej Brytanii na demobilizację i przekształcenie w Polski Korpus Przysposobienia i Rozmieszczenia.

Część żołnierzy zdecydowała się wrócić do Polski, ale tu spotkały ich szykany, represje, a nawet śmierć. Reszta wraz z generałem Andersen pozbawionym w 1946 roku przez władze komunistyczne obywatelstwa polskiego, pozostała na emigracji tęskniąc za Ojczyzną i najbliższymi, których musieli pozostawić w kraju.

Przebywając w Londynie nasz Patron pracował społecznie w wielu organizacjach, m.in. w Polskiej Macierzy Szkolnej, Polskiej Fundacji Kulturalnej, a od 1953 roku w Radzie Trzech, będącej organem nadrzędnym Tymczasowej Rady Jedności Narodowej. Był aktywny do ostatnich chwil swojego życia. Zmarł 12 maja 1970 roku, o godzinie 3 rano, dokładnie w dwudziestą szóstą rocznicę rozpoczęcia bitwy o Monte Cassino i zgodnie z ostatnią wolą został pochowany wśród swoich żołnierzy na polskim cmentarzu na Monte Cassino.

Za swoje wybitne zasługi generał Władysław Anders otrzymał 36 odznaczeń wojskowych z 10 różnych krajów, m. in.: Order Virtuti Militari II, III, IV i V klasy, Order Odrodzenia Polski, Krzyż Niepodległości, ośmiokrotnie Krzyż Walecznych, czterokrotnie złoty Krzyż Zasługi z Mieczami, Order Łaźni, Order Legion of Merit, Wielki Krzyż Maltański,

Order Croix de Guerre, włoski Krzyż Walecznych,

Krzyż św. Jerzego.

